

Arvoisa vastaanottaja

Arvio ministeriöiden tulevaisuuskatsauksista sekä kannanotto seuraavan hallituksen ohjelmaan

Valtioneuvosto nimitti 17.8.2006 lapsiasianeuvottelukunnan, jonka tehtävänä on edistää lasten asemaa ja oikeuksia sekä erityisesti näitä koskevaa viranomaisyhteistyötä. Neuvottelukunta toimii myös lapsiasiavaltuutetun tukena. Neuvottelukunnan tehtävä on muun muassa seurata ja arvioida kansallista kehitystä toimialueellaan sekä edistää lapsimyönteisiä asenteita.

Lapsiasianeuvottelukunta on arvioinut ministeriöiden tulevaisuuskatsauksia, jotka laadittu puolueiden käyttöön seuraavan hallituksen ohjelman pohjustamiseksi. Lähetämme käyttöönnne seuraavan arvion, jonka toivomme auttavan teitä puolueenne työssä sekä ministeriönne tulevaisuuden ennakoinnin kehittämisessä.

Lapsia ovat tässä arvioissa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen määritelmän mukaisesti kaikki alle 18-vuotiaat suomalaiset. Alle 18-vuotiaat muodostavat v. 2006 noin viidesosan Suomen väestöstä.

Arvion perustana oli valtioneuvoston kanslian laatima muistio ”Lapset ja nuoret ministeriöiden tulevaisuuskatsauksissa” (liite).

Ehkäisevää työtä vahvistettava niin, että huostaanottojen tarve vähenee

Lapsia ja nuoria koskevinä ongelminä ja kehittämiskohteina on tulevaisuuskatsauksissa otettu esille erityisesti nuorten työllisyyskehitys, koulutuspalveluiden järjestäminen sekä syrjäytyminen ja perheiden pahoinvointi. Ehdotuksissa tulee esille myös lasten ja perheiden pahoinvointia ehkäisevän työn sekä varhaisen puuttumisen tarve.

Lapsiasianeuvottelukunta katsoo, että ehkäisevän työn ja ehkäisevän perhepolitiikan tulisi korostua ja konkretisoida ministeriöiden tulevien vuosien toimissa vielä vahvemmin. Pahoinvointi näyttää kasautuvan pienelle mutta kasvavalle osalle lapsia ja heidän perheitään.

Neuvottelukunta esittää, että hallitusohjelmassa asetetaan tavoitteeksi lasten huostaanottojen tarpeen vähentäminen tehostamalla ennaltaehkäiseviä ja varhaisen tuen toimia lasten ja perheiden peruspalveluissa. Tavoitetta tulee edistää myös yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa. Yksittäinen merkittävin lasten hyvinvointia parantava toimenpide on vanhempien alkoholinkäytön vähentäminen.

Korostamme ongelmiin puuttumista jo lapsen varhaisella iällä sekä lapsen pahoinvointiin johtavan kehityskulun katkaisemista varhaisessa vaiheessa.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus korostaa lapsen itsearvoista oikeutta hyvään elämään ja erityiseen suojeluun. Samalla on syytä tunnistaa, että lapset ovat ikääntyvän Suomen paras vanhuuden turva. He ovat yhteiskunnan voimavara sekä tulevana vanhempina, työntekijöinä että päättäjinä. Näin ollen lasten hyvinvointi on myös kansakunnan yleisen menestyksen kannalta tärkeää.

Myös alle 15-vuotiaiden lasten tarpeet paremmin esille

Ministeriöiden tulevaisuuskatsaukset ovat hyvin työelämä- ja koulutuspainotteisia. Työelämän linjaukset korostavat alueellista liikkuvuutta. Lapsen hyvinvoinnin kannalta keskeiset asiat kuteen perheen ja läheisten ihmissuhteiden merkitys, vanhemmuuden vahvistaminen ja kansalaistoiminnan voimavarat eivät katsauksissa tule esiin. Myös työ ja perhe-elämän yhteensovitus jäävät katsauksissa vähälle huomiolle.

Koulutus- ja työelämäpainotteisuudesta seuraa, että tulevaisuuskatsaukset tuovat esille tavoitteita ensisijaisesti nuorten eli yli 15-vuotiaiden kannalta. Alle 15-vuotiaita lapsia, saati sitten vauva- ja pikkulapsi-ikäisiä koskevia arvioita ja tavoitteita on katsauksissa vain vähän. Esimerkiksi varhaiskasvatukseen liittyviä asioita ei ole käsitelty juuri lainkaan. Pienemmät lapset tulevat esille painotetusti huono-osaisuuden kautta.

Monet muut nykyajan lapsuuteen vaikuttavat tekijät kuten esimerkiksi lapsen asema kuluttajana eivät tule katsauksissa esille. On myös tärkeä muistaa, että lapset ovat median ja mainonnan suurkuluttajia. Mediaympäristön väkivaltaistuminen ja seksualisoituminen luovat uhkatekijöitä lasten turvallisen kasvuympäristön kannalta.

Lapsiasianeuvottelukunta suosittaa, että ministeriöt tulevaisuuden ennakoinnissaan ottaisivat paremmin huomioon myös alle 15-vuotiaiden lasten asiat. Useat lapsen kehityksen riskitekijät ovat havaittavissa ja parhaiten korjattavissa jo varhaislapsuudessa.

Samoin on syytä ottaa paremmin työelämälinjauksissa huomioon perheen ja vanhemmuuden tukemisen tarve. Työelämän tulee joustaa myös lasten ja vanhempien suuntaan. Pienten lasten vanhemmat tekevät Suomessa osa-aikatyötä selvästi vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Vanhempien mahdollisuuksia työajan lyhentämiseen ja osa-aikatyöhön tulee parantaa.

Hallinnonalojen välinen yhteistyö tarpeen lasten hyvinvoinnin tueksi

Myönteisenä on syytä mainita tulevaisuuskatsauksista ilmenevä voimakas korostus hallinnonalarajat ylittävän yhteistyön ja koordinaation merkityksestä lapsi- ja nuorisopolitiikan valmistelussa. Monet ministeriöt peräänkuuluttavat asioiden kokonaishallintaan tähtäävää yhteistyötä valtioneuvoston sisällä.

Lasten ja nuorten hyvinvointia halutaan tulevaisuuskatsauksissa edistää useilla samansuuntaisilla toimilla, riittävän varhain ja toimimalla yli hallinnon rajojen. Jotta

valtio ja kunnat voisivat tuloksellisemmin toimia lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, on tarpeen myös korjata lasten ja nuorten hyvinvoinnin seurannan ja sitä varten tarvittavan tiedon puutteet. Tähän tarvitaan myös kansallisen tason toimenpiteitä.

Opetusministeriö esittää myös valtioneuvostotason yhteistyön organisoimista tulevalla hallituskaudella lapsi- ja nuorisoasioissa. Neuvottelukunta pitää tärkeänä, että lapsi- ja nuorisoasioita seurattaisiin kootusti yhdessä ministeriryhmässä.

Lapsiasianeuvottelukunta suosittelee että hallitusohjelmassa lapsinäkökulmaa integroidaan tarpeen mukaan eri politiikkalohkoille mutta lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä asioita ja hallitusohjelman toteutumista tältä osin seurattaisiin yhtenä kokonaisuutena kootusti.

Helsingissä 14.2.2007

Lapsiasianeuvottelukunnan puolesta

Maria Kaisa Aula
lapsiasiavaltuutettu
lapsiasianeuvottelukunnan puheenjohtaja

Jakelu

Valtioneuvoston kanslia

Ministeriöiden kansliapäälliköille ja tulevaisuuskatsauksista vastanneille virkamiehille

Eduskuntapuolueiden puheenjohtajille, varapuheenjohtajille ja puoluesihteeille